

ВІДГУК

Заслуженої артистки України, доцента кафедри спеціального фортепіано
ХНУМ імені І.П. Котляревського

РУДЕНКО НІНИ ІВАНІВНИ,

кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри спеціального фортепіано
ХНУМ імені І.П. Котляревського

ТИМОФЕЄВОЇ КІРИ ВАЛЕРІЇВНИ

на творчий мистецький проєкт

Тарабанова Анатолія Петровича

«ЧАСОПРОСТІР ФОРТЕПІАННИХ СОНАТ XVIII–XIX СТ. У

ВИКОНАВСЬКІЙ ПРАКТИЦІ»,

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва

за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»;

галузь 02 Культура і мистецтво

Актуальність теми творчого мистецького проєкту та обґрунтованість його положень. В теперішній час все частіше можна спостерігати взаємопроникнення виконавської та наукової діяльності багатьох митців. Прикладом цього може слугувати творчий мистецький проєкт Анатолія Петровича Тарабанова «Часопростір фортепіанних сонат XVIII-XIX ст. у виконавській практиці». Метою проєкту, як його творчої так і наукової складової, є виявлення за допомогою задіяних сонат виконавських часопросторових характеристик, що, на думку автора, є актуальними для сучасного піаніста, визначення особливостей їх застосування та вплив на виконавську практику. Метою наукового обґрунтування проєкту є також аналіз фортепіанної сонати як жанру та форми в контексті буттєвого часопростору. У розгляді часопросторового підходу полягає новизна даного дослідження.

Важливими висновками проєкту є освідомлення поширення та активізація концертно-просвітницької діяльності саме через виконання творів сонатної форми, що сприяє вихованню структурованого мислення слухачів, поліпшує культуру сприйняття та адекватного розуміння класичної музики в цілому.

У дослідженні задіяно джерелознавчий, аналітичний, компаративний та експериментально-дослідницький методи.

Апробація матеріалів дослідження. Окремі положення дослідження

були представлені на міжнародних науково-творчих конференціях (січень 2022, червень 2022) та на V міжнародному музикознавчому семінарі (червень 2024, Одеса). За темою творчого мистецького проекту опубліковано дві одноосібні наукові статті у періодичному фаховому виданні категорії «В» в галузі мистецтвознавства, затвердженому МОН України. А також проведено майстер-клас для магістрів (жовтень 2021, мала зала ХНУМ імені І.П.Котляревського) та лекція-концерт (лютий 2022, мала зала ХНУМ імені І.П.Котляревського).

Рівень виконання творчої мистецької складової. В межах творчого мистецького проекту А.П.Тарабанова були представлені три концертні програми, які склалися з сонат композиторів різних епох та країн, створених протягом XVIII-XIX ст. В першій концертній програмі були виконані сонати Д.Скарлатті, Ф.Е.Баха, Й.Генделя, В.Моцарта, М.Клементі.

Другий концерт складався з сонат Л.Бетховена, Ф.Шуберта та Р.Шумана, де цікавим та характерним для розгляду з позицій часопростору постають саме сонати Л.Бетховена тв.27 №2 та Ф.Шуберта D.958, які являють приклади перехідного періоду між класичним та романтичним стилем у музиці, як вважають сучасні західноєвропейські музикознавці.

Третій концерт мистецької складової був присвячений сонатам Й.Брамса №3 та Ф.Ліста «Після прочитання Данте» - вершинам романтичного стилю в жанрі сонати, які з'явилися гідним завершенням та вдало з'єднали три концерти у єдине ціле.

Усі концерти А.Тарабанова у форматі мистецького проекту виконані на високому професійному рівні, слід відмітити технічну майстерність, змістовність та глибину мислення музиканта.

Наукове обґрунтування мистецького проекту А.Тарабанова має 2 розділи. У першому розділі зроблено:

- оцінку становища творів академічної музики в ракурсі культури сприйняття широким колом сучасних слухачів;
- огляд розвитку сонатної форми та сонатного циклу за творчістю найбільш впливових композиторів, який, окрім іншого, проливає світло на зміну часового балансу пропорцій музичної форми, що є співзвучним до просторового сприйняття твору.
- розгляд питання «альтернативності автентичному виконанню» творів, написаних до винаходу сучасного фортепіано, враховуючи відмінності

акустично-просторових параметрів тогочасних і сьогоднішній інструментів та концертних приміщень;

- аналіз різних позицій у ставленні до авторського тексту.

У другому розділі відображені результати практичного пошуку характеристик виконавського часопростору, які проілюстровано на прикладах трьох сонат, виконаних здобувачем у рамках творчої складової проекту.

Серед знайдених характеристик, «універсальних детермінант» є:

- взаємодія та взаєморівноваження статичної та динамічної;
- організуюча функція виконавського часу у формотворенні;
- метроритмічна виконавська інерція;
- континуальність часопростору та виконавське передбачення (антиципація);
- виконавське формоосягнення через опрацювання деталей.

Наголошено на існуванні суб'єктивного психологічного часопростору твору, а також запропоновано практичний метод розширення виконавського часопростору. Практичне застосування запропонованих характеристик виконавського часопростору має відігравати суттєву роль у зростанні виконавської майстерності піаністів та завдяки тому залученню слухачів до концертної зали.

Серед наданих характеристик виконавського часопростору автор підкреслює його темпо-ритмічну складову (метроритмічна виконавська інерція, взаємодія та взаєморівноваження статичної та динамічної тощо), проте відсутня категорія виконавського інтонування, яка має бути однією з найважливіших складових виконавського часопростору.

У обґрунтуванні виконавського часопростору на прикладі проведеного аналізу фортепіанних сонат автор спирається на свій власний багаторічний виконавський досвід, але, на думку рецензентів, було б доцільним також включити в роботу аналіз виконавських інтерпретацій фортепіанних сонат видатними піаністами та їх порівняння, що є дуже важливим етапом у створенні власної інтерпретації, з метою поглиблення та підтвердження результатів дослідження.

Ще одним дискусійним питанням є вибір саме сонатного жанру для проведення музикознавчого та виконавського аналізів в роботі. Чи можна вважати запропоновані Вами критерії виконавського часопростору універсальними, якби Ви досліджували фортепіанні сонати сучасних композиторів чи твори інших музичних жанрів?

Зауваження рецензентів тяжіють до побажань та мають дискусійний характер, перш за все, слід відзначити високий рівень самостійності мислення автора, практичну спрямованість роботи та зацікавленість темою. Запропоновані ідеї можуть бути корисними як для молодих виконавців у побудові власної концепції, так і використані у педагогічній роботі.

Привертає увагу вдало складений, змістовний Спеціальний курс «Фортепіанна соната XIII-XIX століть: стиль та виконання», який розрахований на студентів старших курсів I рівня вищої освіти («Бакалавр») або II рівня вищої освіти («Магістр»). Цей курс складається з двох модулів, питань для самостійної роботи та підсумкового контролю, які продумані, чітко викладені та можуть бути цінними та корисними для студентів, що вказує на обізнаність автора проекту.

Публікації та теми виступів на конференціях, проведені майстер-класи та концерт-лекція відповідають тематиці творчого мистецького проекту. Список використаної літератури налічує багато видань, зокрема іномовних, що підтверджує факт серйозної роботи здобувача над проектом.

На підставі вищезазначеного вважаємо, що подані на рецензію творчий мистецький проект та кваліфікаційна наукова праця (наукове обґрунтування) А.П. Тарабанова «Часопростір фортепіанних сонат XIII-XIX століть у виконавській практиці», зроблені на високому творчому та науковому рівнях, відповідають всім критеріям та вимогам, що висуваються до такого роду проектів, а здобувач заслуговує на присвоєння ступеню доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Заслужена артистка України,
доцент кафедри спеціального фортепіано
ХНУМ імені І.П.Котляревського

Руденко Н.І.

Кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри спеціального фортепіано
ХНУМ імені І.П.Котляревського

Тимофєєва К.В.

